

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ І ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА

Актуальність теми дослідження. Політична свідомість - це система знань, оцінок, настроїв і почуттів, за допомогою яких відбувається усвідомлення політичної сфери суб'єктами - індивідами, групами, націями тощо [5, с.23]. Політична свідомість, є системою ідей, теорій, поглядів, уявлень, почуттів, вірувань, емоцій людей, настроїв, у яких відбивається природа, а система суспільних відносин. Політична культура - сукупність соціально-психологічних настанов, цінностей і зразків поведінки соціальних верств, окремих громадян, які стосуються їх взаємодії з політичною владою. Політична культура охоплює рівень знань та про політику, що мотивує політичну поведінку громадян [4, с.15]. **Об'єкт дослідження:** політична культура як соціальний досвід і вираз цивілізованості суспільства поряд з державою, громадянським суспільством; поняття та структура політичної культури суспільства. Суть політичної психології. Поняття, структура, функції політичної свідомості [1, с.2]. Природа політичної ідеології та її призначення. Активна розробка ідей політичної культури в західній політології в 50-х роках ХХ ст. [3, с.1]. **Завдання дослідження:** проаналізувати зміст політичної культури різних соціальних суб'єктів; зрозуміти її типи, сутність і функції. Дізнатися, що таке «політична субкультура»; також проаналізувати два взаємопов'язані блоки елементів політичної свідомості - мотиваційний та пізнавальний, систему компонентів політичної свідомості [2, с.8]; зрозуміти політичну культуру як систему історично сформованих політичних уявлень, переконань, цінностей, норм, способів і методів політичної поведінки всіх суб'єктів історичного процесу [6, с.42]. **Предмет дослідження:** політична свідомість та політична культура. Поняття політичної культури стає сьогодні одним з найпопулярніших та актуальних не тільки в політичній науці, а й в повсякденній лексиці. Його вживають і професійні політики, і журналісти, і люди від політики далекі. Дане поняття стало свого роду інтегральною характеристикою політичної свідомості і політичної поведінки окремих націй, народів, суспільства в цілому. Політична культура як соціальний досвід і вираз цивілізованості суспільства поряд з державою, громадянським суспільством становить триаду, яка відображає громадянськість, соціальну відповідальність, ангажованість особистості в політичному процесі. З моменту свого виникнення політика як одна з головних публічних сфер життя мала ціннісно-нормативний вимір, в якому виражалися уявлення людей про суспільне благо, про найбільш справедливий устрій суспільства. Все, що виникало - політичні інститути, їх соціальне призначення, форми взаємодії влади і особистості, - визначалися існуючою політичною культурою суспільства. Проблема культури в найширшому її розумінні - як особливої перетворюючої людської діяльності на високих зразкових принципах і попередніх досягненнях спільноти - все частіше розглядається однією з домінант розвитку всієї цивілізації, не дарма перший рік нового ХХІ століття ООН оголосило роком «культури світу». Байдушність людини до політичного життя, відсутність політичної освіти сприяють можливості маніпулювання нею. Суспільство, що бажає зберегти свободу, повинно усвідомити свою відповідальність за власну долю, долю країни. Термін «політична культура» з'явився в ХVІІІ ст. у працях німецького філософа Й. Гердера, хоча теорія, що описує цю групу політичних явищ, сформувалася тільки в кінці 50-х - початку 60-х рр. ХХ ст. Політична культура розглядається як частина духовної культури суспільства, що включає в себе сукупність історично сформованих, стійких, втілюючих досвід попередніх поколінь, ідей, переконань, цінностей, норм, зразків поведінки, які виявляються в діяльності людей та забезпечують спадкоємність політичного життя суспільства. Політичну культуру суспільства можна аналізувати як в цілому, а також у зв'язку з аналізом його окремих частин. В цьому випадку в єдиній культурі виділяють більш менш автономні структуровані утворення, які в науці мають термін субкультура. Субкультура - це сукупність політичних організацій, значно відмінних від культурних орієнтацій, домінуючих в суспільстві. Групові особливості зумовлені відмінностями в соціальному стані людей, освітніми, статевими, віковими, етнічними, релігійними та іншими чинниками, що дає підстави для твердження про субкультуру жінок, робітників, підприємців, селян, молоді. Приміром, молодіжну субкультуру вирізняють гострота сприймання політичних подій, емоційність, нерідко недостатня зваженість оцінок, тяжіння до нового, а подекуди бунтарство й апатія. Водночас складовою політичної субкультури соціальної групи є найповніші риси політичної культури суспільства. Наявність у суспільстві полярних політичних субкультур, їх велика розбіжність породжують фрагментарну політичну культуру, яка спричиняє нестабільність у суспільстві, неповагу до загальнолюдських, загальнонаціональних цінностей, інтересів та ідеалів, намагання вивести над ними регіональні, групові, партійні, що стримує прогресивні зрушення в суспільстві. Політична свідомість є системою ідей, теорій, поглядів, уявлень, почуттів, вірувань, емоцій людей, настроїв, у яких відбивається природа, матеріальне життя суспільства і вся система суспільних відносин: це система знань і оцінок, завдяки яким відбувається усвідомлення сфери політики суб'єктами, що виступають у вигляді індивідів, груп, класів, спільнот. Вона є необхідним елементом функціонування і розвитку політичної системи в цілому. Під політичною свідомістю розуміємо свідомість учасників політичного процесу, всіх тих сил, які борються за владу і її здійснюють. Цей вид свідомості безпосередньо зумовлений політичним буттям. Однак на нього впливають також соціально-економічні, національні і культурні фактори. Важко переоцінити і той вплив, який на політичну свідомість суспільства справляють глибокі структурні та якісні зміни в системі міжнародних відносин. Оскільки суспільство - складна система, то і політична свідомість не є однорідною. Насамперед вона виступає як специфічна форма мислення, вияву політичних інтересів певних класів, страт тощо. Проте неоднорідність самих класів, наявність різних груп і верств у них, існування інших форм соціальних спільнот - усе це ще більше диференціює політичну свідомість. Цей процес поглиблюється внаслідок ускладнення соціальної структури сучасного суспільства. Політична свідомість виступає активним фактором політики, передусім через те, що вона здатна випереджувати практику, а отже, прогнозувати політичні процеси. Політична свідомість чинить значний вплив на політичне життя, визначаючи спрямування політичної діяльності різних спільнот, партій, суспільно-політичних рухів та індивідів. Теоретичний та ідеологічний рівні політичної свідомості відрізняються, оскільки ідеологія на відміну від науки не тільки несе знання, а й відбиває певне ставлення до предмета знання. Ідеологія, за висловом Г. Шахназарова, завжди пристрасна, а наука, навпаки, безпристрасна, в усякому разі зобов'язана бути такою. Вона не має права підлаштовуватися під будь-які смаки і настрої. Це закон її існування, порушення його призводить до виродження наукового знання. **Висновок.** За допомогою політичної культури та політичної свідомості індивід спроможний адаптуватися у політичному просторі і здійснювати у ньому специфічні функції соціальної взаємодії, політичної участі й управління. Вчення про політичну культуру як би підсумовує весь досвід існування політики як особливої сфери життєдіяльності суспільства і людини. Політична культура охоплює всі сфери політичного життя і включає культуру політичної свідомості, культуру політичної поведінки індивідів, груп, партій, культуру функціонування існуючих в даній країні політичних інститутів і організацій.

Список використаних джерел

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія]. К., 2000. 384 с.
2. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна. К., 1997. 204 с.
3. Суспільно - політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій : монографія / В.Ф.Солдатенко, Т.А.Бевз, В.П.Горбатенко та ін. К.: Парлам. вид-во, 2009. 536 с.
4. Реалізація державної молодіжної політики в Україні [Текст]: монографія / С.М. Домбровська [та ін.]. Харків: Нац. ун-т цивіл. захисту України, 2018. 197 с.
5. Рябов С. Г. Державна влада: проблеми авторитету і легітимності. К.: Національний ін-т стратегічних досліджень. 2007. 117 с.
6. Цюрупа М.В., Ясинська В.С. Основи сучасної політології : підручник. К.: Кондор, 2009. 354 с.